

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Oto Kubeše a soudkyň Mgr. Kateřiny Boudníkové a JUDr. Radky Zahradníkové, Ph.D. ve věci

žalobkyně: **PROFI CREDIT Czech, a.s.**, IČO 61860069
sídlem Klimentská 1216/46, 110 00 Praha 1
zastoupený advokátkou JUDr. Kateřinou Perthenovou
sídlem Velké náměstí 135/19, 500 03 Hradec Králové

proti
žalovanému: **P. P.**, narozený dne [redacted]
bytem [redacted]

o zaplacení 151 907 Kč s příslušenstvím

o odvolání žalobkyně proti rozsudku Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 11. 9. 2020, č. j. 9 C 190/2020 - 77

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně **se** ve výroku II. pro částku 6 670,38 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 6 670,38 Kč od 23. 11. 2019 do zaplacení, částku 26 018,41 Kč a úrok ve výši 20 % ročně z částky 100 000 Kč od 23. 11. 2019 do zaplacení, maximálně však do doby, kdy úrok dosáhne částky 239 392 Kč a ve výroku III. **potvrzuje**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem uvedeným v záhlaví soud prvního stupně ve výroku I. uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 99 500 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 99 500 Kč od 30. 5. 2020 do zaplacení do třiceti dnů od právní moci rozsudku, ve výroku II. zamítl žalobu co do zbývajících částí nároku, tj. částky 52 407,41 Kč s úrokem ve výši 102,64 % ročně

z částky 100 000 Kč od 23. 11. 2019 do zaplacení, maximálně však do doby, kdy úrok dosáhne částky 239 392 Kč, s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 125 889 Kč od 23. 11. 2019 do 29. 5. 2020 a s úrokem ve výši 10 % ročně z částky 26 389 Kč od 30. 5. 2020 do zaplacení a ve výroku III. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

2. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně včasné odvolání, a to proti zamítavému výroku II., v části úroku přirostlého k jistině ke dni zesplatnění úvěru ve výši 4 772,38 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně od 23. 11. 2019 do zaplacení, v části úroku ve výši 20 % ročně z původní jistiny 100 000 Kč od 23. 11. 2019 do zaplacení, maximálně do doby, kdy celkový úrok dosáhne částky 239 392 Kč, v části rozdílu mezi požadovanou původní dlužnou jistinou vyčíslenou ke dni zesplatnění ve výši 100 000 Kč a přiznanou částkou 99 500 Kč, tj. částky 500 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně od 23. 11. 2019 do zaplacení, a v části smluvní pokuty dle bodu 6. 1. smlouvy ve výši 998 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně od 23. 11. 2019 do zaplacení, v části nákladů vzniklých v souvislosti s prodlením žalovaného dle bodu 6. 2. smlouvy ve výši 400 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně od 23. 11. 2019 do zaplacení a v části týkající se smluvní pokuty dle bodu 6. 5. smlouvy ve výši 26 018,41 Kč. Má za to, že soud prvního stupně na základě provedených důkazů dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním a že rozhodnutí ve věci založil na nesprávném právním posouzení, když dospěl k závěru, že žalobkyně má vůči žalovanému nárok pouze na úhradu zůstatku jistiny z důvodu absolutní neplatnosti smlouvy o úvěru. Žalobkyně má za to, že si svoji povinnost řádně prověřit úvěruschopnost žalovaného splnila, když zkoumala jak jeho příjmy, tak výdaje. Příjmy byly ověřeny výpisy z účtu, výplatními páskami, pracovní smlouvou a mzdovým výměrem. Při zkoumání výdajů žalobkyně vycházela z výdajů na bydlení, které uvedl žalovaný, k nimž připočetla rezervu 1 000 Kč a zákonné životní minimum 3 410 Kč, není-li žalovaným uvedena částka vyšší. Dále žalobkyně prověřila registry dlužníků a insolvenční rejstřík. Na základě těchto údajů je proveden interní skóring žalovaného. Pokud žalovaný zatají výdaje, nebo je uvede v nižší výši, nemůže takové jednání požívat právní ochrany s odkazem na § 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), když žalobkyně není schopna nepoctivost žalovaného odhalit. V tomto směru odkázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu (dále též „NS“) sp. zn. 4 Tdo 238/2019, v němž soud uzavřel, že na úvěrových společnostech nelze požadovat stoprocentní míru obezřetnosti, nýbrž pouze míru přiměřenou. Základ pro zkoumání úvěruschopnosti tak vytváří žalovaný jako žadatel o úvěr tím, že uvede v žádosti pravdivé údaje. Oproti prediktibilním výdajům na živobytí, výdaje na bydlení nelze stanovit fixní částkou, proto je třeba vycházet z údajů uvedených žalovaným, přičemž částka za bydlení u rodičů ve výši 1 300 Kč měsíčně není nepřiměřeně nízká vzhledem k předpokladu, že žalovaný se o náklady dělí s rodiči. Pokud ohledně nákladů na živobytí, kam se nezapočítávají splátky úvěrů či náklady na bydlení, žalobkyně vycházela z částky životního minima, když žalovaný neuvedl částku vyšší, pak nepochybně, neboť jde o částku, která je zákonem stanovena jako minimální částka postačující k obživě. Žalobkyně tak má za to, že ve smyslu nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 4129/18 přesvědčivě zkoumala, zda žalovaný jakožto budoucí dlužník nebude mít zjevný problém svůj úvěr splatit. Navíc má za to, že důsledkem nesplnění povinnosti ze strany žalobkyně není neplatnost absolutní, ale relativní a žalovaný žádnou námitku v řízení nevznnesl. Rozsudek Soudní dvora Evropské unie (SDEU) ze dne 5. 3. 2020, OPR – Finance proti GK, C – 679/18 sám uvádí, že povinnost konformního výkladu nemůže být základem pro výklad vnitrostátního práva contra legem a pokud by byl přesto takový výklad připuštěn, měl by být dodržen postup dle čl. 8 a 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102 EHS (dále též jen „směrnice“). Smyslem zkoumání úvěruschopnosti je nejen ochrana dlužníka, ale i ochrana věřitele, proto nemůže být rozhodnuto o nedostatečném zkoumání úvěruschopnosti a tedy neplatnosti úvěrové smlouvy. Dále žalobkyně poukázala na ustanovení § 3002 o. z., podle kterého, i pokud by bylo nahlíženo na vztah mezi účastníky jako na bezdůvodné obohacení, měla by žalobkyně nárok na obvyklý úrok jakožto náhradu za užívání finančních prostředků. Bezdůvodné obohacení bylo navíc vypočteno nesprávně, když podle názoru vyjádřeného v rozsudku Krajského soudu

v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 8. 7. 2020, č. j. 75 Co 71/2020 – 84, nelze ve smyslu ustanovení § 2993 věty druhé o. z. provádět celkové vypořádání neplatné smlouvy, tedy včetně plnění poskytnutých žalovaným, oproti předchozí právní úpravě, která při vrácení vzájemných plnění aktivitu žalovaného nevyžadovala. Žalobkyně proto měla být přiznána částka 100 000 Kč. Navrhla, aby odvolací soud v napadené části výroku II. rozsudek soudu prvního stupně změnil v souladu s odvolacím návrhem.

3. Krajský soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, v intencích ustanovení § 212 věty první o. s. ř. v odvoláním napadené části výroku II. a závislém výroku III. podle ustanovení § 212a odst. 1, 5 a 6 o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně není důvodné.
4. Rozsudek soudu prvního stupně nabyl právní moci ve výroku I. a ve výroku II. v části týkající se zůstatku jistiny ke dni zesplatnění úvěru ve výši 19 718,62 Kč včetně úroku z prodlení z této částky a úroku ve výši 82,64 % ročně z částky 100 000 Kč od 23. 11. 2019 do zaplacení (§ 206 odst. 2 o. s. ř.).
5. Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že dne 19. 6. 2020 žalobkyně podala proti žalovanému žalobu na zaplacení částky 125 889 Kč (složené z původní jistiny 100 000 Kč, ze smluvního úroku přirostlého k jistině ke dni zesplatnění úvěru ve výši 24 491 Kč, ze smluvní pokuty za prodlení s platbou dvou splátek ve výši 998 Kč a z náhrady nákladů vzniklých v souvislosti s prodlením se dvěma splátkami ve výši 400 Kč) s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 125 889 Kč od 23. 11. 2019 do zaplacení, dále na zaplacení částky 26 018,41 Kč představující smluvní pokutu za prodlení s platbou nové jistiny po zesplatnění úvěru (0,1 % denně z nové jistiny ve výši 124 491 Kč od 23. 11. 2019 do 18. 6. 2020 – vyhotovení žaloby) a smluvního úroku ve výši 102,64 % ročně z částky 100 000 Kč od 23. 11. 2019 do zaplacení, maximálně však do doby, kdy úrok dosáhne částky 239 392 Kč.
6. Soud prvního stupně na základě provedených listinných důkazů učinil následující skutková zjištění. Z výpisu z registru SOLUS vyhotoveného ke dni 19. 8. 2019 plyne, že žalovaný neměl v tomto registru žádný záznam. Dle výpisu z registru NRKI vyhotoveného ke dni 19. 8. 2019 byla platební morálka žalovaného v registru – skóre vyčíslena na 225 bodů zařazující žalovaného do kategorie s vyšším rizikem s tím, že poskytovaný úvěr je limitován výší vyplacené částky, případně je zamítán. Z listiny „hodnocení klienta“ ze dne 15. 8. 2019 bylo zjištěno, že žalobkyně počítala s průměrným čistým měsíčním příjmem žalovaného ze zaměstnání 25 000 Kč, jeho měsíčními výdaji 4 710 Kč (1 300 Kč bydlení u rodičů, 3 410 Kč životní minimum) a rezervou 1 000 Kč; volné zdroje tak měly činit 19 290 Kč měsíčně. Dále žalobkyně do této listiny zaznamenala údaje o zaměstnavateli žalovaného a údaj o tom, že pracovní poměr nebyl sjednán na dobu určitou. Z pracovní smlouvy a mzdového výměru bylo zjištěno, že žalovaný je zaměstnancem společnosti [REDAKCE]. od 1. 8. 2017 na dobu neurčitou na pozici [REDAKCE] a že jeho základní hrubá měsíční mzda činí 22 500 Kč. Z výplatních pásek za měsíc květen a červen 2019 soud zjistil, že mzda žalovaného činila v květnu 25 552 Kč a v červnu 26 384 Kč. Z printscreenu výpisu z bankovního účtu č. [REDAKCE] bylo zjištěno, že dne 7. 5. 2020 byla na účet připsána mzda ve výši 25 552 Kč, dne 5. 6. 2020 ve výši 26 384 Kč. Dále z výpisu vyplynulo, že další příjmy pochází z půjček od společností [REDAKCE] ve výši 1 000 Kč, [REDAKCE] ve výši 9 000 Kč, [REDAKCE] ve výši 3 680 Kč a půjčka od [REDAKCE] v nečitelné výši. Za období od 1. 6. do 30. 6. 2019 činil počáteční zůstatek na účtu – 9 928,11 Kč a konečný zůstatek – 9 116,69 Kč a že k účtu je sjednán kontokorent do částky 10 000 Kč (úrok 18,90 %). Z návrhu na uzavření smlouvy č. [REDAKCE] ze dne 15. 8. 2019, z oznámení o schválení úvěru ze dne 20. 8. 2019 včetně dodejky, splátkového kalendáře ke smlouvě, předsmuvního formuláře ze dne 15. 8. 2019 a dokladu o vyplacení úvěru zjistil, že mezi účastníky byla uzavřena smlouva o úvěru. Žalovaný prostřednictvím formuláře žalobkyně podepsal dne 15. 8. 2019 návrh na uzavření smlouvy, který byl žalobkyní akceptován 19. 8. 2019. Na základě smlouvy žalobkyně poskytla žalovanému úvěr ve výši 100 000 Kč a žalovaný se zavázal poskytnutý úvěr, včetně úrokového navýšení 167,74 % ročně, splácet v 18 měsíčních

splátkách po 11 083 Kč, splatných vždy k 17. dni každého kalendářního měsíce, počínaje měsícem následujícím po vyplacení úvěru, vše dle splátkového kalendáře, který tvořil přílohu oznámení žalobkyně o schválení úvěru, které bylo dle dodejky žalovanému doručeno. Celková částka, kterou měl žalovaný zaplatit, činila 199 494 Kč. Žalovaný úvěr čerpal 19. 8. 2019. Dle karty klienta žalovaný na dluh uhradil dne 22. 10. 2019 pouze 500 Kč. Do prodlení o více než 65 dnů se dostal s úhradou hned první splátky splatné dne 17. 9. 2019 a podle článku 6. 3. smlouvy došlo k automatickému zesplatnění k 21. 11. 2019. V článku 6. 1. smlouvy bylo ujednáno, že žalobkyni vznikne nárok na smluvní pokutu za prodlení se splátkou delší než 30 dnů ve výši 499 Kč, v článku 6. 2. smlouvy bylo ujednáno, že žalobkyni vznikne nárok na zaplacení náhrady nákladů spojených s prodlení s úhradou splátky delší než 15 dnů ve výši 200 Kč. V článku 6. 4. smlouvy byla sjednána povinnost žalovaného uhradit dosud nezaplacenou jistinu a veškeré nezaplacené úroky přirostlé ke dni zesplatnění s tím, že tyto se stávají součástí nové jistiny úvěru. V případě prodlení s úhradou nové jistiny byl v článku 6. 5. smlouvy sjednán nárok na zaplacení smluvní pokuty ve výši 0,1 % z dlužné nové jistiny za každý den prodlení s její úhradou. Žalovaný byl vyzván k úhradě dlužných splátek a upozorněn na možnost zesplatnění úvěru dopisem žalobkyně ze dne 18. 10. 2019 a ze dne 18. 11. 2019. Oznámením ze dne 21. 11. 2019 byl žalovaný upozorněn na zesplatnění úvěru. Dle podacího archu byl dne 14. 5. 2020 žalovanému odeslán dopis žalobkyně ze dne 13. 5. 2020 s výzvou k úhradě dluhu před podáním žaloby.

7. Uvedený skutkový stav soud prvního stupně posoudil podle ustanovení § 2395, § 419, § 2991 a § 1958 odst. 2, § 1968 a § 1970 o. z. a podle ustanovení § 2 odst. 1, § 75, § 78 odst. 1, § 78 odst. 2 písm. b), § 86, § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 257/2016 Sb.“). Vzhledem k tomu, že sjednaná smlouva měla spotřebitelský charakter, soud prvního stupně se nejprve zabýval otázkou, zda před uzavřením této smlouvy žalobkyně splnila svou povinnost a dostatečně a odborným způsobem zkoumala úvěruschopnost žalovaného jakožto spotřebitele, když měl za to, že tuto otázku je třeba posuzovat z úřední povinnosti s ohledem na závěry rozsudku SDEU ze dne 5. 3. 2020, OPR – Finance proti GK, C – 679/18, podle něhož články 8 a 23 směrnice brání takové úpravě, aby se sankce neplatnosti při porušení shora uvedené předmluvní povinnosti uplatňovala pouze k námitce spotřebitele; v tomto smyslu je třeba přistupovat k výkladu ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. a zákonem stanovenou sankci neplatnosti chápat jako absolutní. Soud prvního stupně pak vyhodnotil důkazy předložené ke splnění zákonem stanovené povinnosti posoudit úvěruschopnost žalovaného a dospěl k závěru, že tuto povinnost žalobkyně nesplnila, jinak řečeno, způsob, jakým žalobkyně posuzovala úvěruschopnost žalovaného, vyhodnotil jako nedostatečný. Měl za to, že řádně byly zkoumány příjmové poměry žalovaného, když příjmy byly řádně i doloženy. Řádně však nebyly zkoumány jeho výdajové poměry, když se žalobkyně spokojila s jednostranným a ničím nedoloženým prohlášením žalovaného, že jeho měsíční výdaje činí toliko 4 710 Kč, když z předloženého výpisu z účtu plynulo, že příjem na tomto účtu je tvořen i několika půjčkami a že stav účtu končí v mínusovém zůstatku. Žalobkyně si proto měla podle ustanovení § 84 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. vyžádat od žalovaného příslušené doklady, na základě kterých by si výdaje žalovaného verifikovala a to i s ohledem na to, že z registru NRKI nebyl žalovaný označen jako osoba vhodná k poskytnutí úvěru v poměrně vysoké výši. Její závěr o volných zdrojích ke splácení úvěru tak nemůže obstát. I v poměrech zákona č. 257/2016 Sb. se uplatní závěry přijaté k předchozímu zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, že věřitel nepostupuje s odbornou péčí při posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, vyjde-li z objektivně nedoloženého osobního prohlášení dlužníka o jeho osobních, výdělkových a majetkových poměrech. Na tom nic nemění, že dlužník není evidován v databázích dlužníků (viz rozsudek NS sp. zn. 33 Cdo 2178/2018). Za této situace soud prvního stupně posoudil smlouvu o spotřebitelském úvěru jako neplatnou podle ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. a podle pravidel o bezdůvodném obohacení (§ 2991 o. z.) uložil žalovanému povinnosti vrátit plnění poskytnuté podle neplatné smlouvy po odečtení částky, která byla ze strany žalovaného uhrazena, tj. 99 500 Kč (100 000 Kč – 500 Kč). Dále vznikl žalobkyni v souladu s ustanovením § 1968 o.

z. ve spojení s § 1970 o. z. nárok na úrok z prodlení ve výši dle nařízení vlády č. 351/2013 Sb., když k počátku prodlení došlo dne 30. 5. 2020, tj. po uplynutí lhůty 15 dní stanovené v předžalobní výzvě ze dne 14. 5. 2020. Vzhledem k neplatnosti smlouvy, soud prvního stupně zamítl žalobu jako nedůvodnou v těch nárocích, které měly základ právě v této smlouvě.

8. Odvolací soud při přezkumu napadeného rozsudku vycházel ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn soudem prvního stupně, který k němu dospěl na základě správně provedeného dokazování.
9. Smlouva o spotřebitelském úvěru byla uzavřena po 1. 1. 2014, a soud prvního stupně proto věc po právní stránce správně posoudil podle ustanovení § 2395 a násl. o. z. a s ohledem na spotřebitelskou povahu předmětné smlouvy správně zároveň aplikoval zákon č. 257/2016 Sb., konkrétně ustanovení § 75, § 86 a § 87 tohoto zákona. Odvolací soud souhlasí i s tím, že obdobně jako podle předchozí právní úpravy obsažené v zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění účinném do 30. 11. 2016, bylo podle zákona č. 257/2016 Sb. namíste se v případě smlouvy o spotřebitelském úvěru předně zabývat otázkou, zda ze strany žalobkyně jakožto poskytovatele úvěru byla před vlastním uzavřením smlouvy splněna její zákonná povinnost zkoumat s odbornou péčí úvěruschopnost spotřebitele – žalovaného.
10. Podle ustanovení § 2395 o. z. smlouvou o úvěru se úvěrující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.
11. Podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. poskytovatel a zprostředkovatel je povinen provozovat svou činnost s odbornou péčí.
12. Podle ustanovení § 86 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. poskytovatel před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací, získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet.
13. Podle ustanovení § 86 odst. 2 věta první zákona č. 257/2016 Sb. poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů.
14. Zakotvení tohoto ustanovení do právního řádu si vyžádala směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102 EHS, podle níž musí věřitel před uzavřením smlouvy posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr (článek 8).
15. Podle ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.
16. Povinnost věřitele zkoumat schopnost dlužníka splácet sjednaný úvěr je v zákoně stanovena nikoliv pouze na ochranu zadlužujícího se spotřebitele, ale současně též na ochranu dotčeného věřitele (v jehož prospěch je, aby spotřebitel, jenž se vůči němu úvěrově zavazuje, byl skutečně schopen svým závazkům dostát), tak i na ochranu všech dalších (i potenciálních) věřitelů dotčeného spotřebitele, u nichž by řádné splácení jejich pohledávek daným spotřebitelem v případě jeho předlužení (další závazky), které na sebe bere, mohlo být ohroženo.

17. Schopnost spotřebitele splácet sjednávaný úvěr je třeba chápat jako situaci, kdy v závislosti na frekvenci splácení zbyde spotřebiteli v jeho osobním (domácím) rozpočtu dostatek finančních prostředků na to, aby mohl za normálního běhu věcí bez problémů a omezení splácet splátku úvěru v předpokládané výši. Proto musí věřitel mimo jiné analyzovat spotřebitelův rozpočet, a to jak ohledně jeho příjmů, tak ohledně jeho výdajů, a to vždy ve vztahu ke konkrétnímu žadateli o úvěr a informacím o jeho konkrétních příjmech ze zaměstnání či jiné činnosti, nákladech na bydlení, dopravu, domácnost nebo nezaopatřené děti, jakož i o dalších pravidelných výdajích spotřebitele, včetně splátek jiných úvěrů. Analýza pouze některé ze stran rozpočtu sama o sobě k posouzení úvěruschopnosti nepostačuje.
18. Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele má věřitel vycházet jak z informací dodaných spotřebitelem, tak z informací, které získá z jiných dostupných zdrojů (informace z databází shromažďujících informace o bankovních i nebankovních úvěrových vztazích) při respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů tak, aby věřitel byl schopen získat objektivní obraz o finanční situaci spotřebitele. K tomuto závěru dospěla i soudní praxe v rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 30/2015 (použitelná i za účinnosti zákona č. 257/2016 Sb.), podle kterého je součástí odborné péče poskytovatele úvěru při plnění shora uvedené povinnosti i taková obezřetnost, která jej vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení. Tomu odpovídají i obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA) k posouzení úvěruschopnosti, podle kterých je základem pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele zejména spolehlivé zjištění příjmů spotřebitele (a jejich historie) a na straně druhé zjištění a zohlednění jeho výdajů, včetně jeho životních nákladů, a stav jeho závazků, včetně dosavadního způsobu jejich plnění.
19. Z uvedeného tedy plyne, že pouhé doplnění čísel do formuláře, bez ověřování příjmové a výdajové stránky rozpočtu spotřebitele, k řádnému posouzení jeho úvěruschopnosti nebude postačovat. Obezřetnost bude namísto zejména při posuzování výdajové stránky, kdy jsou často uváděny a posuzovány nereálné údaje. Ve vztahu k výdajům proto nelze vycházet ze zákonem stanoveného životního minima a z nedoložených tvrzení spotřebitele k relevantním výdajům. V tomto směru by měl věřitel ověřit alespoň ty základní a nezbytné podstatné výdaje, které pravidelně každému spotřebiteli vznikají, zejména náklady na bydlení a služby s ním související (v případě vlastního bydlení informativním výpisem z katastru nemovitostí, nájemné či inkaso potvrzením třetí osoby, výpisem z účtu, nájemní smlouvou apod.). Zvýšená pozornost by měla být věnována zjišťování stavu závazků, které bude spotřebitel povinen plnit v průběhu trvání daného úvěrového vztahu. Odvolací soud si je vědom toho, že ustanovení o povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele je normou s relativně neurčitou hypotézou, že zákon nestanoví žádný konkrétní postup, který by měl být ze strany věřitele dodržován a že by tedy výklad ustanovení neměl vést k nereálným požadavkům kladeným jak na poskytovatele úvěru, tak na žadatele o úvěr. Pokud však má být smysl a účel daného ustanovení zachován, pak splnění dané povinnosti není možné bez reálného zjištění nejen příjmů a dosavadního dluhového zatížení spotřebitele, ale také základních pravidelných a nezbytných výdajů, které lze u každého spotřebitele rozumně očekávat. Žalovanému ze zákona plyne povinnost v žádosti o úvěr uvádět pravdivé a nezkreslené údaje pod hrozbou trestněprávní sankce, to však žalobkyně nevyvazuje z její povinnosti postupovat shora nastíněným způsobem.
20. S ohledem na žalobkyní poskytnuté doklady k ověření úvěruschopnosti žalovaného se odvolací soud ztotožňuje s hodnocením soudu prvního stupně, že žalobkyně nedostala své zákonné povinnosti posoudit úvěruschopnost žalovaného náležitým způsobem. Žalobkyně zjistila a měla dostatečně doloženu aktuální příjmovou stránku rozpočtu žalovaného. O odborné péči však nelze hovořit v souvislosti s hodnocením výdajové stránky rozpočtu žalovaného. Žalobkyně se spokojila s neověřenými informacemi o výdajích žalovaného a řádně si nezjistila ani jeho dluhové zatížení za situace, kdy způsob plnění dosavadních dluhů (platební morálka) byl ohodnocen velmi nízkým skóre. K poměrům žalovaného tak bylo zjištěno a ověřeno, že žalovaný má příjem umožňující

splácení sjednávaného úvěru (25 000 Kč), na druhou stranu co se týče základních a nezbytných životních nákladů žalovaného (zejména v souvislosti s bydlením), vycházela žalobkyně výlučně z informací poskytnutých žalovaným, aniž by si je přiměřeným způsobem ověřila (vlastní bydlení informativním výpisem z katastru nemovitostí, nájemné či inkaso potvrzením třetí osoby, výpisem z účtu, nájemní smlouvou apod.). Výdaje k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb zredukované na částku životního minima se jeví odvolacímu soudu jako nereálné. Rovněž výdaje na bydlení ve výši 1 300 Kč neodpovídají běžným nákladům na bydlení, přičemž za situace, kdy je žalobkyně nemá ověřeny, by odvolací soud očekával, že i v této otázce bude využívat paušální částky stanovené právními předpisy upravující poskytování pomoci k zajištění úhrady nezbytných nákladů na bydlení (kritérium tzv. normativních nákladů na bydlení významné při rozhodování o sociálních dávkách, které se pohybují v částkách vyšších než 1 300 Kč). Žalobkyně nevzala v potaz ani informace plynoucí z výpisu z účtu žalovaného, podle něž bylo zjevné, že žalovaný své potřeby saturuje i různými drobnými půjčkami, včetně na účtu zřízeným kontokorentem (-10 000 Kč). Nelze proto hovořit ani o důsledném prověření žalovaného v databázi NRKI. Registr NRKI shromažďuje data o splácení či nesplácení závazků určitého subjektu a údaje o jeho smluvních vztazích, tj. úvěrových produktech přijatých i odmítnutých, přičemž na základě těchto údajů je určována bonita, důvěryhodnost a platební morálka daného subjektu (s přesahem do minulosti). Žalobkyně si tak mohla z databáze zjistit nejen údaj o platební morálce žalovaného při splácení závazků (tzv. skóre), ale i údaje o úvěrových závazcích žalovaného (úvěrovou zprávou), když minimálně nutnost splácení kontokorentu z podkladů vyplynula. Odvolací soud tak uzavírá, že postup žalobkyně nelze vyhodnotit jako postup splňující kritéria odborné péče.

21. Následkem nikoliv řádného posouzení úvěruschopnosti spotřebitele ze strany poskytovatele úvěru je neplatnost smlouvy o spotřebitelském úvěru. Odvolací soud při svém právním hodnocení věci vycházel z rozsudku Soudního dvora EU ze dne 5. března 2020 ve věci C – 679/18 OPR - Finance, jenž se jednoznačně vyslovil k otázce povinnosti soudu zkoumat ex offio (i bez návrhu spotřebitele), zda došlo k porušení předsmuvní povinnosti věřitele stanovené v článku 8 směrnice, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a to s tím, že současně je vnitrostátní soud povinen vyvodit z případného porušení této povinnosti důsledky, které z porušení této povinnosti vyplývají ve vnitrostátním právu, za podmínky, že sankce splňují požadavky článku 23 uvedené směrnice, tj. musí být účinné, přiměřené a odrazující. Takovouto účinnou, přiměřenou a odrazující sankcí může být pouze neplatnost absolutní, a nikoliv pouhá neplatnost relativní, která by ve svém důsledku vedla k relativizaci ochrany spotřebitele jako takové i celé s tím související právní úpravy. Tento náhled, odmítající relativní neplatnost jakožto nedostatečný nástroj ochrany spotřebitele, je dlouhodobě sdílen i judikaturou Ústavního soudu, který v usnesení svého pléna ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 1/10 zdůraznil, že koncepci relativní neplatnosti spotřebitelských smluv chápe jako nesouladnou i s českým ústavním pořádkem, konkrétně s principy rovnosti, přiměřenosti a právní jistoty, která je neslučitelná s podstatou a účelem takové právní úpravy, jež má být projevem zásady ochrany fakticky slabší smluvní strany (spotřebitele), v soukromém právu korigující uplatnění zásady autonomie vůle (bod 41. citovaného rozhodnutí). Tehdy byla řešena rovněž otázka relativní neplatnosti spotřebitelské smlouvy zakotvená v ustanovení § 55 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb. ve znění účinném do 31. 7. 2010. Směrnice nemají tzv. přímý horizontální účinek, jak žalobkyně uvedla, a textu směrnice se proto nelze ve vztahu mezi jednotlivci přímo dovolávat (viz např. rozhodnutí Soudního dvora EU, dříve ESD, ve věci C-91/92, Faccini Dori, srov. též stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. Cjpn 200/2011, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 79/2013). Postulát o ochraně spotřebitele obsažený v dotčených směrnících směřuje především k zákonodárci (aby správně provedl transpozici směrnice do národního práva), nicméně v rámci tzv. nepřímého účinku směrnic směřuje i k národním soudům, které mají povinnost volit v rámci národního práva ex offio eurokonformní výklad tak, aby uvedeného účelu bylo dosaženo (viz např. rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-106/89, Marleasing SA, ve vztahu k úvěrům pak ve věci C-377/14, Radlinger, nebo C-76/10, Pohotovost). Odvolací soud proto sankci neplatnosti zakotvenou v ustanovení §

87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb. vyložil v souladu se smyslem a účelem daného ustanovení (nikoli pouze za použití gramatického výkladu) za použití ustanovení § 588 o. z. jako neplatnost absolutní (viz soudní praxe Krajského soudu v Praze sp. zn. 27 Co 143/2019, 27 Co 23/2020, 28 Co 31/2020, 22 Co 107/2020, 30 Co 62/2020 aj.).

22. Za stavu, kdy mezi účastníky nebyl sjednán platný závazek, se při vypořádání vztahu mezi nimi na místo obecných ustanovení o bezdůvodném obohacení uplatní speciální ustanovení § 87 odst. 1 věty poslední zákona č. 257/2016 Sb., podle kterého vzniká žalobkyni vůči žalovanému pouze nárok na vrácení poskytnuté jistiny a na nic jiného. Uvedený způsob vypořádání neplatného závazku pak dle odvolacího soudu neumožňuje jiný postup, než že se vůči této jistině musí započítat částky, které žalovaný žalobkyni na neplatný závazek již zaplatil. Soud prvního stupně proto správně uložil žalovanému povinnost vrátit žalobkyni částku 99 500 Kč, a to včetně úroku z prodlení, když počátek prodlení byl správně stanoven podle ustanovení § 1958 odst. 2 o. z. v návaznosti na předžalobní výzvu a výše úroku z prodlení odpovídala nařízení vlády č. 351/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Ve zbývajícím rozsahu byla žaloba správně zamítnuta, neboť byly požadovány nároky, které neměly oporu v platném právním titulu.
23. Ze všech shora uvedených důvodů odvolací soud podle ustanovení § 219 o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně v části výroku II. o zamítnutí žaloby pro peněžitá plnění tak, jak byla specifikována v odvolacím návrhu, potvrdil.
24. Soud prvního stupně rozhodl správně i o náhradě nákladů řízení mezi účastníky. Při poměrování úspěchu a neúspěchu ve věci vzal v úvahu nejen pohledávku jistiny, ale i její příslušenství a za situace, kdy zjistil, že v řízení byl ve věci procesně úspěšnější žalovaný, ale že tomu žádné náklady řízení nevznikly, správně rozhodl podle ustanovení § 142 odst. 2 na konci věty o. s. ř., že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Odvolací soud proto podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil i nákladový výrok III.
25. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto za použití ustanovení § 224 odst. 1 o. s. ř. v souladu s ustanovením § 151 odst. 1 věty před středníkem o. s. ř. podle ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř., když žalobkyně v odvolacím řízení úspěšná nebyla a žalovanému náklady této fáze řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců ode dne jeho doručení k Nejvyššímu soudu České republiky v Brně prostřednictvím Okresního soudu v Mladé Boleslavi, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Praha 5. ledna 2021

JUDr. Oto Kubeš v. r.
předseda senátu